

granice

W TEATRZE

KARTA PRAW I GRANIC PROCESU TWÓRCZEGO
CHARTER OF RIGHTS AND BOUNDARIES
OF THE CREATIVE PROCESS

Karta praw i granic procesu twórczego

- rekomendacje dobrych praktyk w teatrach i szkołach teatralnych

Preambuła

Każdy człowiek ma prawo do poszanowania godności i czci, które stanowią źródło wolności i praw człowieka.

Godność i cześć człowieka są nienaruszalne.

Każdy człowiek ma prawo do samorealizacji.

Sztuce służą wolność twórczości oraz poszanowanie wszystkich uczestników i uczestniczek procesu twórczego, otwarta, podmiotowa komunikacja, partnerstwo, wzajemne zaufanie i odpowiedzialność.

Proces twórczy i proces kształcenia artystycznego opierają się na zasadzie „różni-równi”.

Przemoc lub nadużywanie stosunków zależności w procesie kształcenia oraz procesie twórczym, niezależnie od motywacji, są nieakceptowalne i muszą być zwalczane.

Wolność w sztuce jest wartością fundamentalną, ale nie nadrzędną wobec godności i czci człowieka.

Sztuka i wolność twórczości artystycznej nigdy nie usprawiedliwiają przemocy.

Granice w sztuce nie są stałe i zawsze zależą od przebiegu konkretnego procesu: jakości komunikacji, metod pracy, upodmiotowienia jego uczestniczek i uczestników. Dlatego Karta praw i granic procesu twórczego nie koncentruje się na stworzeniu katalogu działań niedopuszczalnych, ale na wypracowaniu narzędzi, które będą służyły bezpieczeństwu procesów pracy i kształcenia w teatrze. Zespół ekspertek i ekspertów powołany podczas projektu Granice w Teatrze rekomenduje:

1.
Wprowadzenie oraz wykonywanie w każdej placówce teatralnej i szkole teatralnej całościowej polityki antyprzemocowej oraz procedur antyprzemocowych, wypracowanych w trybie partycypacyjnym z całą społecznością instytucji.
2.
Powołanie jako narzędzia polityki antyprzemocowej w placówkach teatralnych komisji, które powinny cieszyć się całkowitą niezależnością oraz mieć możliwość wsparcia ze strony niezależnych ekspertów, w szczególności z dziedziny psychologii i prawa.
3.
Zapewnienie w placówkach teatralnych i szkołach teatralnych ochrony sygnalistkom i sygnalistom (zgodnie z regulacjami zawartymi w Dyrektywie Parlamentu Europejskiego i Rady 2019/1937 z dnia 23 października 2019 r. w sprawie ochrony osób zgłaszających naruszenia prawa Unii).
4.
Wypracowanie i spisanie w formie dokumentu Zasad współpracy twórczyń i twórców z zespołami i szkołami teatralnymi, gwarantujących podmiotowość, partnerstwo i bezpieczeństwo, rozstrzygających w szczególności o: warunkach wyrażenia sprzeciwu wobec działań, które naruszają bezpieczeństwo fizyczne i psychiczne w procesie pracy, formach i terminach zawierania umów, zasadach komunikacji oraz planowania i realizacji procesu twórczego i produkcyjnego.
5.
Stworzenie przez zespół rozpoczynający pracę nad konkretnym projektem indywidualnego i pisemnego Kontraktu procesu twórczego, określającego w szczególności metody pracy, język teatralny, temat/kierunek poszukiwań, zasady na jakich będzie przebiegał proces twórczy. Kontrakt powinien uwzględniać „Zasady współpracy” obowiązujące w danej placówce i szkole teatralnej. Kontrakt podlega zatwierdzeniu przez kierownictwo placówki. W toku procesu twórczego Kontrakt może podlegać zmianie, jeżeli wszystkie jego strony wyrażą na to zgodę.

6.

Obowiązkiem władz placówek teatralnych i szkół teatralnych jest dbanie o wolność twórczości, a w ramach tej wartości także o nienaruszalność godności oraz integralności fizycznej i psychicznej każdej uczestniczki i każdego uczestnika procesu twórczego.

7.

Zaangażowanie oraz gotowość każdej i każdego z nas do reakcji na przemoc są podstawą bezpieczeństwa w procesie twórczym.

8.

Wszyscy powinniśmy mieć świadomość, że sprawcy przemocy podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej, cywilnej, a nawet karnej.

9.

Władze placówek teatralnych i szkół teatralnych powinny reagować na zjawiska przemocowe także w sytuacji braku zgłoszeń i skarg pokrzywdzonych.

10.

Przeciwdziałanie przemocy i dyskryminacji jest wspólną odpowiedzialnością całego środowiska.

Zespół powołany podczas projektu Granice w Teatrze Polskiego Ośrodka Międzynarodowego Instytutu Teatralnego ITI, realizowanego z dotacji Programu Aktywni Obywatele- Fundusz Krajowy finansowanego z funduszy EOG:

Agata Adamiecka-Sitek

Krzysztof Budnik

Marta Miłoszewska

Monika Szela

Piotr Tołoczko

Charter of Rights and Boundaries of the Creative Process

– recommendations of good practices in theatres and drama schools

Preamble

Everyone has the right to be treated with respect to their dignity and honour, which are the source of freedom and human rights. Human dignity and honour are inviolable.

Everyone has the right to self-realization.

Art benefits from the creative freedom and respect for everyone involved in the creative process as well as open communication, partnership, mutual trust and responsibility.

The creative process and the process of art education are based on the „different-equal“ rule.

Violence or the abuse of power relations in the educational and creative process is unacceptable and must

be combated regardless of motivation.

Freedom of art is a fundamental value, but not superior to human dignity.

Art and artistic freedom never justify violence.

The boundaries in art are not constant and always depend on the course of a specific process: the quality of communication, methods of work, empowerment of its participants. That is why the Charter of Rights and Boundaries of the Creative Process does not focus on creating a catalogue of unacceptable behaviours. Its purpose is to develop tools that will serve the safety of work and education processes in the theatre. The team of experts established during the Boundaries in Theatre project recommends:

1.
Introduction and implementation of the comprehensive anti-violence policy and procedures in each theatre institution and theatre school, developed in a participatory mode with the entire community of said institution.
2.
As a part of anti-violence policy – establishing committees in theatre institutions, which should be completely independent and able to be supported by independent experts in the field of psychology and law in particular.
3.
Providing whistleblower protection law in theatres and drama schools (according to the regulations of the Directive of the European Parliament and of the Council 2019/1937 of 23 October 2019, on the protection of persons reporting breaches of Union law).
4.
Developing and recording Principles of Cooperation for creators and participants of the creative process in the form of a document. Theatre institutions and schools should guarantee subjectivity, partnership and safety, determining in particular: the conditions for expressing objection to behaviours that violate physical and mental safety in the work process, forms and dates of concluding contracts, principles of communication, planning and implementation of the creative and production process.
5.
Creating an individual written Creative Process Contract by the start of works on a specific project, specifying, in particular, the methods of work, theatrical language, the subject/direction of the artistic search and the rules of the creative process. The contract should take into account the rules of cooperation in force in a given institution or theatre school. The Contract is subject to approval by the institution's management. In the course of the creative process, the Contract may be changed if all its parties agree to it.

6.
It is the responsibility of the boards of theatre institutions and theatre schools to care about the freedom of creativity. However, within this value, also the inviolability of the dignity as well as physical and mental integrity of each participant and each participant in the creative process should be prioritized.
7.
The commitment and readiness of each and every one of us to respond to violence are the basis of security in the creative process.
8.
We should all be aware that the perpetrators of violence are subject to disciplinary, civil and even criminal liability.
9.
The boards of theatre institutions and schools should react to cases of abuse also in the absence of reports and complaints from the aggrieved party.
10.
Counteraction to abuse and discrimination is a shared responsibility of the entire community.

The team of experts established during the Boundaries in Theatre project organized by the Polish Center of the International Theater Institute ITI, funded by the Active Citizens grant Program – National Fund financed by EEA funds:

Agata Adamiecka-Sitek

Krzysztof Budnik

Marta Miłoszewska

Monika Szela

Piotr Tołoczko

Polski Ośrodek
Miedzynarodowego
Instytutu Teatralnego

Akademia
Sztuk
Teatralnych
Im. St. Wyspiańskiego w Krakowie
Filia we Wrocławiu

Gildia
Polskich Reżyserów i Reżyserów Teatralnych

SDT
Stowarzyszenie
Dyrektorów Teatrów

Iceland
Liechtenstein
Norway

**Active
citizens fund**

Projekt realizowany z dotacji programu
Aktywni Obywatele--Fundusz Krajowy,
finansowanego z funduszy EOG